

Szentháromság ünnepe után 7. vasárnap

► Mk 8,1–9

Megtörte... áttörte

Áttörte... a vasárnap jellegének margójára

Szentháromság ünnepe utáni hetedik vasárnap igéje: „*Nem vagytok többé idegenek és jövevények, hanem polgártársai a szenteknek és háza népe Istennek.*” (Ef 2,19) A Pröhle-féle *Agenda* Istennek a sötétségből világosságra hívását jelöli meg a vasárnap témájaként. A *Liturgikus könyv* pedig arra irányítja a figyelmünket, hogy *Isten a hit ajándékával örök életre hív.* (284. o.) Az introituszsoltár pedig arról tesz bizonyosságot, hogy „*az Úr a föld, és ami betölti, a földkerekség és minden lakója.*” (Zsolt 24,1)

Mindezeket figyelembe véve megállapíthatjuk, hogy Szentháromság ünnepe utáni 7. vasárnap fókuszába az kerül, hogy Isten a legnagyobb megtartó erő számunkra, őreá bízhatjuk az életünket.

A vasárnap jellegéhez kapcsolódva fogalmazza meg Jánossy Lajos: „Isteni tetteivel az Úr azt

hangsúlyozza, hogy az egyház népének az ő igazságát és kegyelmét kereső vágyódását kielégítve, ezzel együtt minden gondunkat, szükségünket megelégtíti a mi erőtlenségeinket magára vevő, értünk testbejött Isten Fia.” (JÁNOSSY 2008, 48. o.)

Érdemes ebbe az összefüggésbe beleágyazva mindkét lekiót felolvasni. Az ószövetségi igében a manna történetét olvashatjuk, míg az epistolában Pál apostol arról tesz bizonyosságot, hogy a bűn rabszolgaságából egyedül Jézus Krisztus által szabadulhatunk.

Amit a textusról tudni lehet

A mai igeszakaszunk egy olyan ajándékozási csoda, amelyet hatféle változatban is megőriztek az evangéliumok. Máténál és Márknál is két változatot találunk, apróbb eltérésekkel. Megoszlanak a

vélemények arról, hogy két különböző eseményt örökít-e meg az evangélista, vagy inkább a zsidó- és a pogánykeresztény nézőpontok különbségei magyarázzák az események eltérő leírását. Feltehetően akkora jelentőségű csodatételként tartották számon a korai közösségekben, hogy többször is leírásra került.

Az evangéliumi leírások közti különbségek oka lehet az eltérő hagyománytörténeti háttér. Dóka Zoltán rámutat arra, hogy feltehetően Márk evangéliuma esetén sem azért szerepel két változat, mert két egymást követő esemény lett volna, sokkal inkább a teológiai hangsúly miatt szerepel kétszer (DÓKA 1977, 198. o.).

A kenyércsoda márki második változatában az események hasonló módon követik egymást, mint a hatodik fejezetben, azonban amire érdemes figyelni, az az, hogy milyen kontextusban történnek az események. Míg a hatodik fejezetben az úgynevezett csodaelbeszélések része a kenyérszaporítás (gyógyítási, feltámasztási csodák, a tenger lecsendesítése, Jézus a tengeren jár), addig a nyolcadik fejezetben a hangsúly arra kerül, hogy Jézus kiterjeszti szeretetét a pogányokra is. (Lásd még a pogány asszony vagy a süketnéma meggyógyítása történetét.)

Áttörte-megtörte

Kinek írja Márk az evangéliumát? Az evangélium keletkezési körülményei olyan nagy anyagot ölel át, amire ebben a rövid ígétanulmányban nincs lehetőség kitérni, ezért igyekszem arra törekedni, hogy a négyezer ember megvendégelése szempontjából leglényegesebb összefüggéseket emeljem ki. A szakasznak ezért is adtam az áttörte-megtörte címet, rámutatva arra, hogy Jézus túllép a zsidó messiási várakozás határain, és megnyitja az Atyához vezető utat minden ember számára, aki hisz őbenne. Ugyan az evangélium szerzője nem nevezi meg magát sehol, a második század óta annak a Márknak tulajdonítják, aki az Apostolok cselekedeteiről szóló könyvben Pál munkatársa, Péter első levele szerint Péter apostol munkatársa.

A szerző felismerte, hogy a Jézus Krisztus keresztyéről szóló bizonyosságtétel nem érhető meg teljes életének, tanításainak figyelembevételével. Az evangélium feltehetően a nem zsidó háttérű olvasók számára íródott (*Magyarázatos Biblia*, 1157. o.).

A kenyércsoda olyan sajátos hagyománytörténeti anyaga kerül elénk, amelyben Jézus nyit az idegenek felé is. Egyedül csak Márknál olvashatjuk a „némelyikük messziről érkezett” kifejezést, utalva azokra a pogányokra, akik akár hosszú utat megtéve vágyakoznak Jézus tanításait hallgatni.

Dóka Zoltán rámutat arra is, hogy a rabbinikus szóhasználatban a „messze” és „közel” kifejezések nemcsak földrajzi távolságot, hanem az Istenhez fűződő viszonyukat is jelölte (DÓKA 1977, 199. o.). A pogányok, akik távol éltek a jeruzsálemi templomkultustól, most Jézus által mégis közelebb kerülhettek Isten országához a kenyértörés által. Nekik is helyük van Jézus asztalánál, ők is részeseivé lettek a csodának.

A csoda nyomában – exegetikai háttér

Történetünkben az idő és a hely bizonytalan megjelölésével találkozunk. Az *ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις* (azokban a napokban) kifejezés esetén nem tudjuk, hogy pontosan mire utalhatott az evangélista. Ez a szókapcsolat az általában pontatlan, általános értelemben vett időre vonatkozik (VARGA 1998, 287. o.), azonban Márk apokaliptikus eredetű értelemben is használja az „azok a napok” kifejezést, miszerint *azok a napok* Isten kegyelmes intézkedése folytán megrövidülnek (VARGA 1998, 258. o.; vö. 13,20).

Ha helyileg szeretnénk pontosan behatárolni az eseményeket, akkor sincsen könnyebb dolgunk. Pontosán nem tudjuk, hogy hol játszódik a történetünk, csak azt tudjuk, valahol a pusztában, egy lakatlan helyen (*ἐπ’ ἐρημίας*), ami lehet a megpróbáltatás és ezáltal a teljes Istenre hagyatkozás színtere.

A sokaság egy része messziről érkezett. A csoda megtörténte után Jézus elbocsátotta, hazaküldte őket, ő maga pedig tanítványaival Dalmanuta vidékére távozott. Dalmanuta földrajzilag nem beazonosítható hely. Azonban egy fontos motívumra mégis felfigyelhetünk, még hozzá a *hajóra szállt* (ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον) kifejezésre, amely Márknál az úton levés szimbóluma.

Fontos kifejezés a πάλιν ’újra’, ’ismét’, ’megint’. Az „ismételten nagy sokaság volt Jézus körül” mondatból arra következtethetünk, hogy folyamatosan nőtt azoknak a köre, akik Isten országáról szóló tanításaira vágytak, és ezért gyűltek Jézus köré.

Erről az alkalomról azt is tudjuk, hogy az emberek már három napja Jézussal voltak. Emiatt Jézusban együttérzés alakult ki irántuk. Ez az igazságszámra rámutat arra, hogy Jézus a lélek dolgai mellett arra is figyelmet szentel, hogy az őt körülvevők fizikailag is jól legyenek. Ha most elbocsájtáná őket, főleg azokat, akik hosszabb útról érkeztek, nem biztos, hogy bírnák erővel az utat.

Dóka aláhúzza azt, hogy ez a Jézusi számozás a pásztormotívummal van összefüggésben. Dávid a 23. zsoltárban Istent gondoskodó pásztorként mutatja be. Jézusnak ugyanez a féltő, gondoskodó szeretete jelenik itt meg. A harmadik napja kifejezés az ínség fokozását szolgálja. Az evangélista arról nem ír, hogy mi történt e három nap alatt, helyette a kenyércsodára kerül a hangsúly.

Jézus vette a hét kenyeret, hálát adott és megtörte (ἐκλάσεν, ami a κλάω – ’tör’, ’letör’, ’szét-tör’ ige aoristos). Az Újszövetségben a kenyér (ἄρτους) főnévvel együtt használatos. Az a mozdulat, amellyel a családfő jelt adott az étkezés megkezdésére (VARGA 1967, 546. o.). Természetesen ugyanez a mozdulat jelenik meg az utolsó vacsorán és az első keresztény közösségek is így törlik meg a kenyeret az úrvacsoravétel alkalmával.

Fontos kiemelni az εὐχαριστήσας ’hálát adott’ igét (ami az εὐχαριστέω aoristos alakja), szemben a hatodik fejezetben használt ἐλόγη-

σεν ’megáldotta’ kifejezéssel. Ez a különbség egyrészt abból adódhat, hogy míg az első leírásban a zsidó gyökerekkel rendelkező hallgatóság részesül a kenyérből, addig a nyolcadik fejezetben a távolabbról jött pogányok is jelen lehetnek. De oka lehet az is, hogy a négyezer ember megvendégelése sokkal inkább már az úrvacsorai tanítás korinthusi levélből megismert módjára akar reflektálni. Ez magyarázza azt a tényt is, hogy a „volt néhány haluk” kifejezés is kevésbé hangsúlyos.

A tanítványok nemcsak részesei lesznek a csodának, hanem a csoda eszközeivé teszi őket Jézus, amikor azt a megbízatást kapják, hogy maguk adják oda a kenyérdarabkákat a földre telepedő sokaságnak.

Igehirdetési vázlat

1. Áttörte

Jézus kora társadalmi szokásait áttörve hirdeti Isten országát. Márk evangélista utal arra, hogy Jézust nemcsak a zsidók, hanem más származású emberek is örömmel hallgatják, vagy éppen segítséggel fordulnak hozzá. Jézus nem a különbségekre, hanem a szív mélyén lakozó hitre tekint. A négyezer ember megvendégelése kapcsán feltételezhetjük, hogy a sokaság mind társadalmilag, mind származásukat tekintve összetett társaság lehetett. Ami azonban közös bennük, hogy a megtört kenyérben mindannyian részesültek az emberhez lehajoló isteni szeretetből. A ma embere számára is fontos üzenete lehet annak, hogy nem a származásunk, nem a társadalmi helyzetünk határozza meg Istenhez tartozásunkat, hanem az, hogy elfogadjuk-e az Úr Istentől a Jézus Krisztusban megismerhető kegyelmet.

2. Megtörte

A sokaság részese volt az áldásnak, a kenyér megtörésének. Átéltették azt, hogy Jézus teljes való-

jukra tekint, lelki és fizikai szükségleteiket egyaránt figyelembe veszi. Amikor a ma embere részesül az úrvacsora által Krisztus testéből és véréből, akkor ő maga is az áldás részesévé lehet. Jézus önmagát ajándékozza, hogy számunkra bűnbocsánatot és ezáltal örök életet ajándékozzon. Az úrvacsora által megízlelhetjük Jézus eljövendő országának örömét.

3. (Tanítványainak) Adta

Az aoristos igealakban szereplő igék gyakran folytonosságra vagy ismétlődő cselekvésre utalnak. Amikor Jézus bevonja a tanítványait a kenyér szétosztásába, akkor ezáltal későbbi feladatukat is meghatározza. Az utolsó vacsoránál azt mondja tanítványainak, hogy ezt cselekedjétek ti magatok is, a missziói parancsban pedig arra ad megbízatást, hogy a tanítványok menjenek el, és tegyenek tanítvánnyá minden népet. A tanítványi lét és a kenyér megtörése az első keresztény közösségektől kezdve napjainkig a kereszténység legfőbb meghatározó jele kell, hogy legyen.

4. Érted adta

Végső következtetésként fontos tudatosítani önmagunkban, hogy Jézus értünk tette mindezt. Értünk született emberré, értünk járta végig földi útját, értünk szenvedett és halt meg. Gondja van ránk, és azt szeretné, hogy vele, általa teljes értékű életet élhessünk.

Ebben a csodában mindenki részesülhetett, aki ott volt Jézus körül, származásától függetlenül. Megízlelhetette Isten szeretetének csodáját. És bár a csoda szinte észrevétlenül történt, biztos vagyok benne, hogy azok, akik részesültek belőle, más emberként térhettek haza. Hasonlóképpen, aki az úrvacsorában egyszer is megízleli Jézus irántunk való szeretetét, az más emberré lesz.

További javaslatok az istentisztelethez

Ének

EÉ 327; 459

Illusztráció

FESTMÉNY

Melani Pyke: *Jesus Feeds The 5000*

Ez a kortárs akril festmény egészen sajátos módon, Jézus szemszögéből mutatja be a kenyér megtörését.

<https://www.melpyke.com/workzoom/1957100/jesus-feeding-the-5000/>

Felhasznált és ajánlott irodalom

DÓKA Zoltán 1977. *Márk evangéliuma*. Evangélikus Sajtóosztály, Budapest.

JÁNOSSY Lajos 2008. *Az egyházi év útmutatása*. 2., jav. kiad. Fraternitás Magyarországi Evangélikus Lelkészek Közössége, Veszprém.

Magyarázatos Biblia. Harmat–Veritas, Budapest, 1997.

VARGA Zsigmond 1998. Márk evangéliumának magyarázata. In: Bartha Tibor (szerk.): *Jubileumi Kommentár. A Szentírás magyarázata*. Kálvin Kiadó, Budapest.

■ PABLÉNYI EDINA